

1. LANDSKAB OG INDFØDTE FOLK I ARKTIS

Det er langt ud på vinteren og temperaturen er minus 40 grader celsius. Havet er tilfrosset i et næsten 2 km bredt bælte fra kysten. Langt ude på isen maver en fanger sig frem på maven cm for cm med retning imod en sæl, der er kommet op på overfladen af isen igennem et hul isen for at trække luft. Fangeren skubber sin riffel på en lille slæde med en skærm af hvidt kanvas

Kyrnysh-Di skovområde nær Kolva-Vis floden, Nenets Autonome Distrikt. Karavanen af slæder og rensdyr bevæger sig langsomt fremad mod den kolde vind, der stadig har godt fat i tundraen. Rensdyrene har just passeret et af de sidste skovområder på deres vej gennem tundraen. Foto af Joachim Otto Habeck, maj 1999

foran sig. Der er ingen tegn på, at der gemmer sig nogen bagved skærmen, på nær en lille kondenserende sky hver gang fangeren ånder. Hvis han er dygtig og heldig, lægger sælen ikke mærke til ham førhen at det er for sent.

I mellemtiden, tusinder af kilometer indenlands, venter tre rensdyrholdere på en vindblæst bakketop, alt imens mens de gennemsøger omkringliggende bjerge med kikkerter. I horisonten får de øje på to andre hyrder, som begge kommer ridende på rensdyr. De svajer let frem og tilbage mellem de tynde birketræer, der næsten ser ud som om de er tegnet direkte på sneen med sort blæk. De har fundet en del af rensdyrflokken, og driver dem imod de ventende mænd på bakketoppen. Langt om længe kan lyden af fløjtende mænd og

prustende rensdyr høres. De første rensdyr passerer de omkringliggende træer og deres camouflerende pels falder i eet med sneen og træernes grove, grå-brune bark. Pludselig går de ventende mænd i aktion med deres lassos, og straks begynder at dele rensdyrflokken for således at drive dem videre til forskellige græsningsarealer.

Fangeren på isen tilhører et folk ved navn inuit, et navn som på deres sprog betyder 'mennesker'. Inuit er den canadiske del af et folk, der stadig er kendt af udenforstående som eskimoer, selvom det er et navn mange af dem ikke bryder sig om. Andre grupper med forskellige navne, men i som er i 'familie' med inuit, lever langs kysterne af Grønland, Alaska og Sibirien i Rusland. Rensdyrholderne tilhører Evenky, et ganske anderledes folk som lever i sibiriens nordøstlige bjerge. Inuit og Evenky er blot to ud af et dusin indfødte folkeslag i Arktis.

I Tæt på Hornsund, sydlige Spitzbergen. Foto af Andrzej Kaim, juli 1998)

Et rensdyr holdes nede af ung Evenk rensdyrholder, mens den anden behandler dyrets klove. Bystrianski Park, Kamchatka, Russiske Føderation. Foto af Amma Wilson, 1998

Dette er ensbetydende med at de har levet der i så lang tid, at de regner det for at være deres land. Selvom mange af dem nu lever i byer, følger mange også stadig en livsstil, der gør dem afhængige af sæler og hvaler, eller af rensdyr.

For at leve under sådanne vilkår, er du nødt til at betragte naturen som noget du arbejder sammen med, fremfor kæmper imod. Du skal være i besiddelse af en nøje forståelse for dine dyrs adfærd. Landet har også dets egne luner, som det er helt essentielt at kunne forstå for at overleve.

Et rensdyr med sin kalv. Hun har lige født et par timer før billedet er blevet taget. I nærheden af Kolva-Vis floden, Nenets Autonome Distrikt, Russiske Føderation. Foto af Joachim Otto Habeck, maj 1999

I den korte arktiske sommer padler inuit fangeren sin kajak så godt som lydløst på det spejl-blanke hav - alt imens han spejder efter tegn på bevægelser fra en sæl. Han bliver nødt til at tænke som sælen og på forhånd forestille sig hvor den vil dukke op. Een forhastet bevægelse og han vil højst sandsynligt ikke ramme sit bytte. Men havet er også farligt og mange fangere er i tidens løb druknede, når deres kajaker pludseligt er væltet. Rensdyrholderne tilbringer hele døgnet sommeren igennem, mens det stadig er lyst, med at beskytte deres nyfødte rensdyr fra at blive overfaldet af ulve og bjørne. Livets tempo i det arktiske består af udstrakte langsomme perioder, der kræver tålmodighed, afbrudt af pludselige begivenheder, der kræver ekstreme kvalifikationer.

Mennesker som lever udenfor Arktis er generelt imponerede over dets størrelse og tilsyneladende tomhed. De

tror ofte at det er en vildmark, der er fjendtligt indstillet overfor mennesker. Alligevel har små samfund af mennesker levet i denne region i tusinder af år, mens de har bevæget sig gennemråderne i regelmæssige cyklusser i takt med dyrenes vandringer, som deres liv er så tæt forbundne med. Landet kan kun understøtte en tyndt fordelt befolkning, hvoraf de fleste af disse folk blot udgør et par hundrede eller et par tusinde hver. Men hvis man inkluderer de seneste og meget større samfund af tilflyttere til administrative byer og i minebyer, så bor der adskillige millioner mennesker i Arktis og sub-Arktis. Regionen er fuld af naturlig, kulturel og politisk diversitet - og af skønhed og drama. Immigranter fra syden bliver oftest kun boende et par år, men for de indfødte folk er denne region deres hjem.

Der er adskillige måder at definere Arktis på. Grænsen mellem den tempererede zone og den kolde zone er uklar, og termen sub-Arktis bliver brugt bredt for det arktiske mønster af lange kolde vintre og korte, men ofte varme, somre. De to regioner kaldes tilsammen det cirkumpolare nord. Arktis defineres af og til som regionen hvor der forefindes permafrost, dvs. at jorden er permanent tilfrosset og ikke en gang tør op om sommeren. Det kan også defineres som regionen, der ligger nord for trægrænsen, dvs. hvor der ikke vokser træer.

Rensdyrholdere krydser Yarei-Shor floden, Nenets Autonome Distrikt, Russiske Føderation. Optøningsperioden er i fuld gang, og strømmen er derfor ganske farlig. Een efter een, passerer konvojerne af slæder forhindringen. Foto af Joachim Habeck, juni 1999

Hansabræen, sydlige Spitzbergen. Foto af Andrzej Kaim, juli 1998

En hvilken som helst af disse definitioner er ensbetydende med, at grænsen til Arktis går længere sydpå end det der kaldes for polarcirklen. Det er en imaginær linie som løber langs den

66° breddegrad 33' nord. Langs denne linie synker solen helt ned i horisonten uden at gå helt ned en gang hver midsommer. Det er den berømte midnatssol. I takt med at du rejser mod nord bliver sommernætterne lysere og lysere, således at solen i det høje nord ikke går ned i uger eller måneder, og det aldrig bliver mørkt. På denne tid af året er det ofte ganske varmt. Folk føler sig fulde af energi og børn kan lege udenfor hele natten.

Om vinteren er der en tilsvarende periode med mørke. Langs polarcirklen forekommer der en dag midt på vinteren, hvor solen ikke står op. Længere mod nord varer polarnatten uger, ja endda måneder, hvor der ikke forekommer noget dagslys. Denne tid er også rigtig kold. Mange fangere og hyrder forbliver ude i vildmarken, mens de fleste andre mennesker bliver indendøre det meste af tiden. De føler sig ofte uoplagte og deprimerede. Henimod slutningen af vinteren går folk nogle steder op på en nærliggende bakketop for at afvente forårets sol.

For mennesker udgår den polarcirklen heller ikke en klar skillelinie, så både det arktiske og sub-arktiske vil i denne tekst blive som en sammenhængende region under den generelle titel 'det nordlige', eller Arktis.

Polarbassinet nær Spitzbergen. Foto af Andrzej Kaim, juli 1998

Det arktiske hjerte er polarbassinet. Havet eller bassinet er stort set omringet af land, ligesom et nordligt Middelhav. Der er nogle smalle åbninger gennem øerne i det canadiske Arktis, mellem Alaska og Sibirien, samt en større åbning til det nordlige Atlanterhav. den centrale del af havet, hvor nordpolen findes, er dækket med et permanent lag af is som udvider sig og trækker sig i takt med årstiderne, med hundredevis af km².

Landet mellem det polarbassinets kyster og trægrænsen kaldes for tundraen. Her blæser der ofte meget kraftige vinde ind fra havet og vegetationen består af lavtvoksende planter, såsom græs, mos, lav og dværgbuske. Inuit, der blev beskrevet i begyndelsen af dette afsnit, lever ved den yderste kant af tundraen, langs kysterne. Syd for trægrænsen findes skoven, som i Sibirien kaldes for taigá. Størstedelen af træerne her er grantræer, med nogle årligt fældende birketræer og piletræer. Her, langt fra kysten, er vinden mindre stærk, men det kontinentale klima betyder at vintertemperaturerne kan være meget lavere end i tundraen.

Skov af lærketræer på Kuyukhta bjergkammen, 60 km fra Noril'sk by, Russiske Føderation. Foto af Olga Tutubalina, juli 1997

De koldeste temperaturer på den nordlige halvkugle, ca. minus 70 grader celcius, are målt i Verkhoyansk og Oymyakon i det nordøstlige Sibirien, som ligger på den anden side af den polarcirklen. Evenky, som også blev beskrevet før, bor i dette område.

I det traditionelle telt brugt af Evenky rensdyr holdere. Aviser kommer ikke regelmæssigt. Fra tid til anden medbringer slægtninge, turister og forskere læsestof, medicin og forsyninger. Bystrinsky Park, Kamchatka, Russiske Føderation. Foto af Emma Wilson, 1998

Otte lande har territorier indenfor den polarcirklen eller rører den næsten: Rusland, USA, Canada, Grønland, Norge, Sverige, Finland og Island. Den største af disse er uden tvivl Rusland (det tidligere USSR eller Sovjetunion). Det russiske nord fylder ca. halvdelen af det tidligere sovjetunions 14 millioner km² og har en stor del af regionens samlede befolkning, såvel som byer. Næststørst, er det canadiske nord, som dækker 4.39 millioner km², eller ca. 70% af Canada. Alaska er een af USAs stater og fylder ca. 943.500 km², hvoraf det meste har nordlig karakter. Geografisk, udgør Alaska en fortsættelse af det canadiske nord og er kun adskilt af en national grænse. Alaska var oprindeligt koloniseret af russere, der dog fandt at regionen lå alt for fjernt fra hovedstaden Skt. Petersborg, og derfor solgte det til USA i 1867 for sølle 6 millioner dollars.

Grønland har en befolkning på 55,000, hvoraf de fleste er inuit. Det blev koloniseret af Danmark i det 18. århundrede og i 1979 opnåede det hjemmestyre, hvilket giver befolkningen en begrænset uafhængighed. Norge, Sverige og Finland har alle nordlige regioner hvor deres sydfrakommende befolkninger blander sig med de lokale samere (også kendt som lapper). Den forrevne norske kystlinie vender nordøst mod Arktis, og det var herfra at Island blev koloniseret af vikingerne, hvis efterkommere stadig lever der. Vikingerne befolkede også Grønland i en periode.

Alle disse lande (pånær Finland og Sverige, der ikke har arktiske kyster) vender direkte mod hinanden tværs over Arktis. Det er dog kun i den sidste halvdel af det 20. århundrede, at flytrafik og interkontinentale atommissiler har gjort denne orientering vigtigt, da den korteste rute mellem Rusland og USA går tværs over Nordpolen. Inden den tid, lå disse landes nordlige regioner på de ekstreme yderkanter af en anden verden, der havde sit center i syden. Derfor repræsenterede Arktis den ultimative grænse for verden, da der ikke syntes at være noget hinsides. Som et resultat af nylige politiske ændringer lever vi nu i en tid, hvor denne region er ved at udvikle en stærk egenidentitet - een som distancerer sig fra syden. Der findes adskillige grunde til dette, hvoraf to vil blive diskuteret i det sidste afsnit. Den ene er vores nye forståelse for den specielle rolle, som Arktis har for studiet af global opvarmning. Den anden er ruslands åbning mod udlandet siden perestroika begyndte i 1985.

Stærkt beskadiget tundra-skov vegetation in Noril'skaya flod-dal. Spor fra køretøjer og døde lærketræer i forgrunden, Foto af Olga Tutubalina, juli 1998

Den nordlige natur er exceptionelt. Der er færre plantearter og dyrearter end i nogen anden region i verden, men disse kan forekomme i enorme antal i enkelte lokationer. De lave temperaturer and de korte somre tillader kun planter at gro i få uger hvert år. Lav, som rensdyr græsser på om vinteren, kan være tredive år om at gro frem igen og dværgpilen, der kun er nogle få centimeter højt i tundraen, kan være hundrede år gammelt.

Denne langsommelighed gør miljøet skrøbeligt og sårbart. Permafrosten i tundraens jord er beskyttet fra at smelte af

dets tynde lag af planter. Hvis denne vegetation rives op af dækkene eller larveføderne fra blot et enkelt køretøj, risikerer permafrosten af tøj og erodere, hvilket efterlader en lille kløft, der blot udvides år efter år. Køretøjet bliver derfor nødt til at køre udenom næste gang det passerer, og i nogle områder hvor der udvindes gas og olie, har sporene af tunge køretøjer næsten gjort vejene 1 km brede. Miljøet er også ekstremt følsomt overfor forurening.

Død skov, 55 km sydøst fra Noril'sk - som resultat af sulfodioxid udledning fra Noril'sk Mine og Metallurgi Konsortiet. Foto af Olga Tutubalina, juli 1998

Oliemolekyler, der er spildt ved uheld, kan være år om at blive nedbrudt til nogenlunde størrelse, fremfor de måneder som det ville tage i varmere klima.

I takt med at landet strækker sig sydpå fra polarbassinet, er det muligt at udpege forskellige regioner. Hver af disse har deres egen specielle vegetation, dyreliv og folkekulturer. Kysten er en verden af klipper, hav og is, hvor landet er fattigt, men havet ofte rigt. Hvaler og sæler passerer langs kysten under deres årlige migrationer fra varmere vande, og nogle af områderne er rige på fisk. Inde i landet er den træløse tundra fyldt med fugle og giver græsningsmuligheder for flokke af vilde dyr og tamme rensdyr. Længere mod syd, under trægrænsen, findes et landskab af floder, søer og skove hvor sneen ligger sig højt. Her er der store vilde dyr, såsom rensdyr (kaldet for caribou i Nordamerika), elg, brune bjørne samt et utal af små pelsklædte dyr. Floderne og søerne er fulde af ferskvandsfisk.

Ideen om at dyrke og spise korn og grønsager, for slet ikke at tale om vegetarisme, kunne aldrig have opstået i de nordlige regioner. Ingen kan holde sig i live medmindre de spiser dyr og fisk. Under alle omstændigheder giver kød mennesker den høje mængde protein og energi som er nødvendigt i sådant et klima. Dyr er også hovedkilden til tøj og materialer til at lave værktøj, udstyr og beboelse med.

Gammel Evenk kvinde behandler et rensdyr skind. Rensdyr skind bruges til at fremstille tøj og støvler af, som mest bliver brugt af lokale dansetruppe. Skindene bruges også til at fremstille tasker og souvenirs af. Esso landsby, Kamchatka, Russiske Føderation. Foto af Emma Wilson, 1998

Fangst, pasning af rensdyr, såvel som andre daglige rutiner tager hårdt på mænd, kvinder og børn.

Folk lider af tuberkulose og bronkitiske sygdomme. Landet kan være forbundet med pludselig katastrofe, hvorfor der forekommer mange dødsulykker. Du kunne blive fanget i en storm i det åbne; på vej over en frossen sø på din slæde, hvor du kunne køre igennem en revne i isen; eller selvom du er en god fanger, kan det ske at du ikke fanger noget i dagevis, så du og din familie risikerer at sulte. Ikke overraskende, tillægger alle arktiske kulturer et lokalt kendskab til miljøet en høj værdi, og deler deres føde med andre - ligesom fangerfolk gør i hele verden.

Fiskeri på Kamchatka floden, Russiske Føderation. Foreningen for indfødte folk i Bystrinsky distriktet fanger fisk for at distribuere dem til de fattige og ældre mennesker i distrikterne. Foto af Emma Wilson, 1998

De næste to afsnit undersøger de grundlæggende forskelle mellem indfødte folk og europæere, der gradvist har overtaget kontrollen over landet i løbet af de sidste 300-400 år. Europæere begyndte først at slå sig ned i de nordlige regioner i løbet af de sidste 300 år, som et led i den samme kolonistiske ekspansion som også førte dem til troperne. For de indfødte folk er Arktis stadig deres hjemland, mens det for tilflyttere blot er et grænseområde, hvor de fleste

ikke har til hensigt at leve resten af deres liv. Denne distinktion er blevet mere og mere vigtig siden 1960'erne, da immigration og industrialisering har taget til - alt imens de lokale mennesker i stigende grad er blevet løbet over ende i deres eget hjemland. Afsnit 5 vil vise hvordan de fleste af disse nu forlanger selvstyre og kontrol over land og ressourcer i de områder hvor de lever.

2. ARKTIS SOM ET HJEMLAND

a) Introduktion til indfødte grupper

Det ville være fejlagtigt at dele historien om arktis op i to dele: før og efter europæernes ankomst. Europæerne ankom gradvist, og berørte forskellige regioner på forskellige måder på forskellige tider. De indfødtes traditioner, samt de arkæologiske fund, viser at befolkningerne, som nu hedder indfødte, selv havde emigreret meget i de forudgående par tusinde år. Nogle inuit ankom til Grønland fra Canada for ca. 1.000 år siden, ikke lang tid før vikingerne ankom fra Europa. Vikingerne medbragte en landbrugskultur. Deres samfund bestod i næsten 500 år, men døde sandsynligvis af kombinationen af klimatiske ændringer, manglende fangst, samt manglende kulturel kontakt. De arktiske fangere tilpassede sig bedre det koldere klima, og blev derfor forfædre til den moderne grønlandske befolkning. I det asiatiske nord, for nu at tage et andet eksempel, hedder den største gruppe sakha (eller yakut), og udgør 382.000 mennesker. De taler et sprog beslægtet med tyrkisk og emigrerede fra Centralasien og ind i Lena dalen i middelalderen. De fandt ved deres ankomst, at landet allerede var bosat af Evenky, tvang dem ud af dalen og op i bjergene, hvor disse nu rensdyrholdere. Selv ikke Evenkerne tilhørte egentligt den oprindelige befolkning, men var tidligere vandret dertil fra det nordlige Kina. Der er de i familie med Manchu, som indtil begyndelsen af det 20. århundrede var herskere af det kinesiske rige.

Grundet den stigende efterspørgsel på selvstyre, er tendensen i moderne politik, at markere en skarp grænse mellem folk af europæisk oprindelse og andre grupper, der har været i regionen forud for europæerne, og som derfor kan påstå at være oprindelige eller indfødte. Tilflytterne er selv delt i russere, amerikanere, nordmænd, danskere og mange andre (f.eks. lever der mange mennesker af japansk, koreansk, filipinsk og mexicansk oprindelse), og de kan anses som blot værende den seneste bølge af folk, der er flyttet mod nord. Det bør nævnes, at der i tidligere tider, såvel som i dag, var mange blandede ægteskaber mellem forskellige indfødte grupper og mellem lokale folk og tilflyttere.

Der er dog en vigtig forskel mellem tilflyttere og alle andre grupper. Tilflyttere er for størstedelens vedkommende ikke afhængige af landet for at overleve, men kommer som repræsentanter for en global industriel kultur, der fortsætter med at brødføde dem ved hjælp forsyninger via luftfragt. Selvfølgelig findes der også grupper af ikke-indfødte folk, der bruger naturens ressourcer og landet til fiskeri på lille skala, eller landbrug som i Island og andre arktiske lande hvor dette billede ikke stemmer overens. For at mennesker skal kunne overleve og trives i dette landskab, som de oprindelige folk har gjort, kræves der enestående tilpasning.

Denne tilpasning er ikke blot en fysisk i forhold til klimaet som alle nyankome skal vænnes til. Det er også den kulturelle tilpasning, som har udviklet sig over tusinder af år. Denne kultur er baseret på et ganske bestemt verdenssyn, der ser på hvordan naturens betydning, og hvordan mennesker passer ind i den. På trods af alle deres forskelle er nordlige folkeslag ganske ens i de måder hvorpå de har tilpasset lokale materialer for at muliggøre deres liv.

(herders.JPG Caption: Komi hyrder med deres flok. Nenets Autonome Distrikt, Russiske Føderation. Foto af Joachim Otto Habeck, 1999)

Dette har ikke kun at gøre med deres jagt og fangst metoder. I hele regionen er dyreskind det eneste lokale materiale som kan spredes ud og bruges til tøj og fodtøj, samt til dække over telte og til at betrække både med. Alle folk har udviklet en form for ski, slæde, tobogyan eller snesko. Mange har tæmnet hunde eller rensdyr og trænet dem til at bære oppakning eller trække slæder. I Sibirien bruges rensdyr også til at ride på. Selvfølgelig har alle folkeslag i det nordlige udviklet metoder til at indfange og kontrollere dyrene, som ellers ville vandre over det hele uden for deres

rækkevidde: fælder, fangstfolde, bue og pil, samt fiskegårde og net til fisk. Ben, knogler og gevirer bruges overalt som hårdt materiale, ligesådan som træ gør hvor end det er tilgængeligt. Nordlige folkeslag har altid overlevet ved at tilpasse sig, og ved at tage fordel af tilgængelige teknologier. Så nu kombinerer de skindbåde med påhængsmotorer og rifler, siden disse er praktiske og anvendelige.

Indenfor disse ligheder har forskellige grupper tilpasset sig specielt til lige netop deres omgivelser. Inuit og deres beslægtede, såsom Yupit og Inupiat i Alaska, samt Kalaallit i Grønland, lever langs en stor del af den samlede arktiske kyststrækning. Her er landet uproduktivt og de lever af havet ved at fiske og ved at jage sæler og hvaler. Med denne livsstil forbinder havet dem snarere end at adskille

dem. Inuit rejser med kajak og andre slags både om sommeren, mens de bevæger sig meget hurtigt med hundeslæde eller snescooter over havets frosne overflade om vinteren.

Hundeslædeløb stammer oprindeligt århundreder tilbage fra Sibirien og Chukotka, men har siden fundet indpas i Alaska og Canada. For ti år siden besluttede hundeslæde entusiaster fra Chukotka, at genindføre denne tradition ved at afholde Beringia løbet, som har fundet sted hvert andet eller hvert tredje år sidenhen. Løbet bliver kørt fra fra en landsby i Kamchatka regionen (feks. Ezzo) via Palana i Koryak regionen til en landsby i det høje nord (feks. Markovo). Ezzo-Markovo ruten er med dets 1,980 km det længste hundeslædeløb i verden og tager tre uger

Pigen er en danser i en lokal dansetrup. Hendes bedstemor viser stolt kostumet frem, som hun selv har lavet til hende. Ezzo landsby, Kamchatka, Russiske Føderation

Ung Nivkh pige med en frisk laksefangst. Laks er en meget vigtig del af den lokale diæt. Nyivo bugten, nordøstlige Sakhalin, Russiske Føderation. Foto af Emma Wilson, 1998

Evenky rensdyrholder prøver at få kontakt med landsbyen. Dette er deres eneste form for kommunikationsmiddel med omverdenen i tilfælde af en nødsituation. Bystrinsky Park, Kamchatka, Russiske Føderation. Foto af Emma Wilson, 1998

Evenky dansetrup optræder ved åbningen af det Lille Berengia slæde løb. Avangai, Kanchatka, Russiske Føderation. Foto af Emma Wilson, 1999

De mange andre grupper lever altovervejende syd for trægrænsen, ved at fange ferskvandsfisk og jage landdyr. Derudover, har de fleste grupper i Europa og Asien og tamme rensdyrflokke. Disse indlandsgrupper inkluderer også dem der kaldes indianere i Nordamerika, samt mange forskellige folkeslag i det russiske Sibirien.

Lille Berengia hundeslædeløb for børn blev fornyligt organiseret, for at opmuntre børn til at tage del i denne gamle tradition for deres folkeslag. Den lille dreng er ikklædt traditionelt tøj - perfekt til det kolde vintervejr. Avangai landsbyen, Kamchatka. Foto af Emma Wilson, 1999

Vinderne af det Lille Berengia løb. Avangai, Kamchatka, Russiske Føderation. Foto af Emma Wilson 1998

De amerikanske indianere nordligste repræsentanter for den den meget store og varierede række af indfødte folk, som allerede beboede Nordamerika forud for europæernes ankomst. Medlemmer af den athabaskanske sproggruppe som lever i Alaska og Canadas Yukon territorium inkluderer tanaina, kuchin samt copper river grupperne. Traditionelt set har mange af disse levet meget af laks og andre fisk fra floderne. Det centrale og østlige Canada er hjem for de mange cree grupper, som danner en del af algonquian sproggruppen, der strækker sig langt mod syd til blackfoot og cheyenne i USA. En af de større nordlige cree grupper er naskapi i Quebec, der traditionelt fulgte efter de store flokke af vilde caribou.

Foran en hyrdes telt. Nenets Autonome Distrikt, Russiske Føderation. Foto af Joachim Otto Habeck, 1999

Det russiske nord indeholder tre folkeslag med adskillige tusinde individer i hver gruppe: komi, kareler og sakha. Hver af disse har et administrativt deres eget territorie, selvom de i grunden er talmæssigt underlegne overfor russere og andre europæiske kolonister, såsom ukrainere. Derudover findes der 26 mindre grupper som tilhører adskillige sproggrupper, og som er spredt udover hele Sibirien. Disse folkeslag tæller hver for sig lige fra nogle få hundrede til nogle få tusinde, tilsammen i nærheden af 186.000 mennesker. Khanty er et af

Rensdyrholders sommerlejr. Nutildags er telte lavet af canvas og rensdyr skind bruges som måtter på jorden. Bystrinsky Park, Kamchatka, Russiske Føderation. Foto af Emma Wilson, 1998

disse folkeslag. De lever langs floden Ob i det vestlige Sibirien. Deres traditionelle økonomi var baseret på fiskeri i de træfyldte vandløb og flodenge, men dette er blevet voldsomt ødelagt af forurening fra oliekilder i nærheden. Længere mod nord, omkring munden af floden Ob, lever Nenets, der holder rensdyr her hvor skoven møder tundraen. Evenky, som også lever mest af at holde rensdyr, lever meget længere mod øst og Stillehavet.

En markant og usædvanlig gruppe er samerne, som lever i

det nordlige Norge, Sverige, Finland og Rusland. De tæller tilsammen 35.000 og har sandsynligvis levet der i 4.000 år. Samerne ved kysten var fiskere, mens de i det indre af landet var rensdyrholdere eller ferskvandsfiskere. Samerne har en lang historie med tæt konakt til den skandinaviske befolkning, og i dag er kun omkring 10% involveret i rensdyrdrift.

Caption: Evenky familie med slædehund. Foto af Emma Wilson, 1999

b) Familieliv

Første dag tilbage i skolen. Esso landsbyen har en blandet befolkning, der for størstedelen består af evenky og russere. Indfødte folk udgør 30% af indbyggerne. Bystrinsky Park, Kamchatka, Russiske Føderation. Foto af Emma Wilson, 1999

Evenk moder og barn på hesteryg. Bystrinsky Park, Kamchatka, Russiske Føderation. Foto af Emma Wilson, 1998

Selvom familier bestående af forældre og børn generelt lever i adskilte huse og telte, så er de afhængige af en lang række slægtninge, samt andre mennesker som de kalder for slægtninge.

Børn lærte altid de voksnes færdigheder ved at se deres fædre jage eller se deres mødre behandle kød og skind. Nu lever nogle af dem i byer og må derfor lære færdigheder til at begå sig i byer. Men der er et problem for de som endnu lever i tundraen og i skoven. For også at lære hvordan man overlever i en moderne verden, er de nødt til også gå i skole. Men skolerne ligger oftest i landsbyer og byer, langt væk fra hvor børnenes forældre lever. Så børnene er tvunget til at leve i kostskoler, væk fra deres forældre, i lange perioder. Der lærer de fag som har meget lidt til fælles med deres liv derhjemme, og de begynder at miste følingen med den verden deres forældre lever i. De bliver også ofte undervist i og på engelsk, russisk eller dansk, og mister derfor evnen til at tale deres eget sprog. Blandt evenky er der blandt andet børn, der kun forlader landsbyen om sommeren, og derfor ikke lærer hvordan man tager sig af rensdyrdriften om vinteren.

c) Religion

Alle nordlige folkeslag tror på et tæt bånd mellem mennesker og natur. Mennesker og dyr siges at være istand til at forstå hinanden. Dyr siges at have ånder som påvirker menneskers lykke og skæbne. Vrede ånder var skyld i sygdom, og venlige ånder hjalp fangeren ved at guide dyrene ind på hans rute. Traditionelt kunne åndernes ønsker tydes af et medium som blev kaldt for en shaman. Ved hjælp af specielle ritualer gik shamanen i trance. Man troede at shamanens sjæl forlod kroppen, og rejste til åndernes verdener. Der kunne shamanen prøve at vinde en syg persons sjæl tilbage, der var blevet fanget af ånderne, eller forsøge at få ånderne til at love at den hungrende gruppe ville fange vildt.

Tasillaq, Østgrønland. I et værksted hvor der skæres og slibes figurer efter traditionelle mønstre. Foto af Andrzej Perzanowski, 2000

Blandt nogle inuit blev det blandt andet fortalt at sæler blev tilvejebragt af en ånd ved navn Havets Moder, som levede på bunden af havet. Hvis folk opførte sig dårligt straffede hun dem ved ikke at tillade sælerne at blive fanget. Når først en sæl var fanget, blev den tilbudt noget vand at drikke, hvorefter dens sjæl vendte tilbage til havet, så den kunne genfødes i en ny sælkrop. Siden fangeren havde behandlet den med respekt, ville den samme sæl tillade at den blev slået ihjel af den samme fanger en anden gang. Selvom mange af disse trossager blev ændret ved indførelse af kristendommen, så tror mange stadig på den gensidige respekt mellem fanger og sæl.

Denne tænkemåde forstærker idealet om at dele - et ideal der er så vigtigt for at alle kan overleve i det barske klima. Siden sælen har givet sig selv frivilligt til fangeren, så er han nødt til at dele sit kød med andre. En skik der i nogle områder kaldes *nimat* betyder at det er gode manerer for en fanger i Sibirien, der har slået en elg eller et andet større dyr ihjel, at give det hele væk til andre. Dette forventes i særlig grad af en teenager der har fanget sit første bytte, og det er ligeledes en måde for ham at vise andre, at han er blevet en rigtig fanger. I denne region er det muligt for både mænd og kvinder at blive dygtige fangere, men sådan er det ikke alle steder.

Noget af troen er blevet svækket i dette århundrede under missionærers, lærerers og andre statsansattes indflydelse. Indfødte folk vendte i lang tid ryggen til troen på disse ting i et forsøg på at være moderne, men mange af ideerne i forholdet mellem mennesker og dyr forbliver stærke. Nogle inuit i Grønland hviker stadig 'tak' til en sæl de lige har fanget. Med det industrielle samfunds destruktive indstilling overfor miljøet som eksempel, retter mange unge sig igen ind efter deres forældres og bedsteforældres ideer. Selv de som ikke længere tror på ånder føler ofte at der er et eller andet helligt over landet, en følelse de ofte får når de er alene; ansigt til ansigt med naturens kræfter.

3. ARKTIS SOM GRÆNSEOMRÅDE

Europæere kom til arktis som et led i deres ekspansion ud i verdens afkroge. Under deres store ekspansion til søs i det 16. og 17. århundrede udgjorde fjernøsten en interessant kilde for ædelsten, krydderier og klædestoffer. Der kunne skabes store fortjenester på handelen, men da de sædvanlige ruter rundt om Afrika eller gennem mellemøsten blev anset som lange og farlige, begyndte købmænd at søge efter nordvestpassagen til fjernøsten via øerne i det nordlige Canada. På samme tid udforskede russiske navigatører sibiens nordlige kyst i et forsøg på at finde en nordøstpassage til Asien via Bering Strædet.

I løbet af det 17. århundrede strejfede russiske eventyrer ind over Sibirien og erobrede de små de små grupper folk som de mødte på deres vej. De nåede frem til Stillehavskysten, adskillige tusinde kilometre væk, på bare 60 år. De tvang den oprindelige befolkning til at fange mindre dyrearter til pelsmarkedet i en hidtil målestok, der snart udryddede selvsamme dyr.

Der var også andre slags plyndringer. Fra det 17. århundrede til slutningen af det 19. århundrede blev Europa forsynet med sæbe og olie fra hvaler. Tusinder af hvaler blev årligt slået ihjel i forskellige arktiske egne af det arktiske hav, mest af britere og skottere. I nogle perioder var den årlige fangst større end det totale antal hvaler, der i dag lever i disse områder.

Monument for polske politiske fanger, som tog del i bygningen af Budinka-Noril'sk jernbanen. Noril'sk gammel bydel, Russiske Føderation. Foto af Olga Tutubalina, August 1907

Sibirein blev til det 'vilde østen'; et sted for eksilerede, kriminelle og vold. Styret i Skt. Petersborg brugte i det 19. århundrede regionen til at sende deres modstandere i eksil, og det 20. århundredes kommunister i Moskva brugte regionen som verdens længste kæde af fangelejr kaldet for Gulag. I 1890'erne var der guldfeber i Alaska og det tilstødende Yukon distrikt i Canada. 100.000 hastede nordpå til Yukon alene, og Dawson City, der er berømt fra film, sprang øjeblikkeligt ud med en befolkning på 30.000. Siden 2. verdenskrig har der fundet en generel stigning sted i antal og størrelse af moderne industrielle byer i alle nordlige regioner, baseret på udvinding af mineraler. Alt dette har haft meget alvorlige konsekvenser for de allerede bosiddende mennesker.

Den oprindelige befolkning levede af landet kombineret med en meget lav befolkningstæthed. Da de første europæere ankom var de ofte afhængige af de lokale menneskers hjælp til at lære at overleve. Men europæerne levede hovedsagligt af handel, og efterhånden som de begyndte at bosætte sig mere permanent, medbragte de deres egne vaner: f.eks. det at bo i

koncentrerede bebyggelser såsom byer. Nu bliver de ofte betalt ekstra høje bonuser for at rejse hertil for at arbejde. Nogle af disse byer, såsom Noril'sk i Sibirien, er vokset sig store. De enorme afstande betyder at disse bosteder er afhængige af luftfragt og omfattende logistisk støtte, da der næsten ingen veje eller jernbaner er, og da de ikke kan finde støtte i deres omkringliggende opland.

Kobberanlæg samt en række damme i den vestlige del af Noril'sk by. Foto af Olga Tutubalina, July 1998

Noril'sk, Leninsky Prospect. Byens jubilæumsfestligheder)

Disse nyankomne orker ikke diæten kun bestående af kød som landet omkring tilbyder, og de har brug for en masse støtte udefra, i form af speciel mad og forskellig komfort, for at de kan føle sig tilpas. Selvfølgelig, har nogle af tilflytterne tilpaset sig livet i Arktis og lever endda af føden fra det omkringliggende land, på samme måde som der omvendt er oprindelige folk, der udelukkende lever af fødevarer fløjet dertil fra syden.

Baggrunden for disse bebyggelses eksistens, er udnyttelsen af regionens ressourcer til gavn for syden. En høj andel af de nyankome bor kun i byerne i en kort periode før de vender tilbage til syden - måske betydeligt rigere end da de tog afsted. I Sovjetunionen, særligt fra 1960erne til 1980erne, modtog en hvid person dobbelt, eller tre gange så meget, i løn for at arbejde nordpå, og kunne ovenikøbet springe boligkøen over, når de vendte tilbage til Moskva eller andre byer i den vestlige del af landet.

4. KONFLIKTER OVER LAND OG RESSOURCER I DEN MODERNE VERDEN

a) Forskellen mellem vedvarende ressourcer og ikke-vedvarende ressourcer

Gasledninger ved Yamburg gasfeltet. Disse rørledninger flytter gas fra kilderne til forarbejdningsanlæggene. Tazovskiy Peninsula, Yamalo-Nenetskiy AO, Russiske Føderation. Foto af Benjamin Seligman, August 1998

De forskellige kulturelle baggrunde, samt forskellige tidshorisonter for involvering i Arktis, fører til forskellige holdninger til naturen og dens ressourcer. For indfødte folk er naturen noget der må respekteres, nogen gange endda frygtes. Inuit i Canada har et ord *ilira*, der betyder en fornemmelse af ærefrygt. Moder natur giver sine rigdomme til mennesker, men kun i bytte for respekt. Modsat, betragtes naturen i europæisk tradition ofte som noget der skal erobres. Mange udenforstående tror at landet og dyrene er der for at blive brugt af mennesker, uden at der skal takkes for det.

Det hjælper at skelne mellem vedvarende og ikke-vedvarende ressourcer. Vedvarende ressourcer er sådanne som dyr og planter, der til en vis grad kan 'høstes', da de normalt formerer sig og erstattes. Så hvis dyr ikke jages i højere grad end de kan formere sig, og hvis træer ikke fældes hurtigere end at skoven kan gendanne sig, så uddør de ikke og kan fortsat understøtte den menneskelige befolkning. Ikke-vedvarende ressourcer udgøres af mineraler som olie, gas, kul og metal. Når først disse er opbrugte, så er de for evigt væk. Mennesker der er afhængige af disse ressourcer må så forlade området.

Forskellene mellem vedvarende og ikke-vedvarende ressourcer svarer nogenlunde til forskellene mellem de oprindelige folks og tilflytteres brug af Arktis i dag. Især perspektivet for vedvarende ressourcer harmonerer med et samfund, der forventer at skulle bo i området i generationer, og derfor er nødt til at udnytte ressourcerne med henblik på deres børnebørn ligesåvel som dem selv. Sådant er perspektivet ikke for en minearbejder, der er på stedet i en kort årrække, som ikke har et forhold til landet, og ej heller har nogen langtidsforpligtelser overfor det. Naturligvis påvirker indfødte samfund også miljøet, ligesom de også skader det. Det bliver gjort af alle samfund, ja selv nogle grupper af dyr gør det, men konsekvenserne af et moderne samfund kan være helt enestående med henblik på ødelæggelser på grund af dets maskiner. Der ligger også et økonomisk motiv bag dette. Som det bliver vist i det følgende, er der en helt speciel drivkraft for udnyttelsen af ressourcer i stor målestok.

b) Det industrielle samfunds behov

Medvezhka minen syd for Noril'sk. Et eksempel på størstilet overflade minedrift af kobber og nikkel.
Foto af Olga Tutubalina, 1997

I kraft af at være et resource grundlag, bliver regionens rigdomme i stigende grad udnyttet i slutningen af det 20. århundrede. Ressourcerne er mange og varierede. For eksempel inkluderer de enorme skove, der løber rundt om en stor del af kloden. Nu da Indonesiens skove er ved at være udtømte, er den japanske industri begyndt at importere tømmer fra det østlige Sibirien. I 1968 blev det største kendte olie- og gasfelt i USA opdaget i Prudhoe Bay, det nordlige Alaska - det hjælper bl.a. til med at holde bilerne i Californien kørende. Verdens største olie- og gasreserver blev først opdaget i en vestsibirisk sump i

1960, og i dag tilfører de størstedelen af den udenlandske valuta i den russiske økonomi. Det skønnes at Sibirien også indeholder halvdelen af verdens samlede kulreserver. Der findes yderligere andre varer i Sibirien og i andre dele af Arktis. En sakha beklagede sig over at hans region i Sibirien mindede om et stort skib, fyldt med guld og skatte, der blev overfaldet af pirater. Når de er færdige med mineralerne, fælder de alle skovene. Han skriver: 'Imens de febrilske skovlede diamanter, tin, guld, kul og glimmer ned i kisterne, kastede de deres grådige blikke på skovene, hvis enorme bunker af drivende tømmer ville forhindre skibet i at synke'.

c) Politisk og økonomisk kontrol

Alle disse eksempler illustrerer hvorledes råstoffer fra Arktis, med dets exceptionelt barske liv, bliver sendt til andre steder for at skabe relativ komfort. Her spiller Arktis en rolle i forhold til

den industrialiserede verden, som er ganske lig den rolle 3. verdens lande i troperne spiller. Indenfor hvert land med territorium i Arktis, såvel som indenfor den globale økonomi, ligger Arktis i periferien. Hele regionen har et mere eller mindre kolonialistisk forhold til magtcentre i syden, hvor holdninger og politik dannes. Det er en integreret del af et ulige mønster over udviklingen af magt, hvor de arktiske befolkninger har meget lidt kontrol over hvad der sker med deres region og egne liv. Så længe den industrialiserede verden fortsat er afhængig af forsyninger af olie, gas og andre ressourcer til at bevare dens høje forbrug, lige så længe vil den destruktive udvinding af ressourcer sandsynligvis fortsætte.

d) Omkostninger og fordele

På grund af det barske klima og de lange afstande kan udgifterne for udvinding af ressourcer være skyhøje i Arktis. F.eks. kan boringen efter olie i Beaufort Havet koste 50 gange så meget som i den varmere, og mere fremkommelige, Mexikanske Golf. Udstyr går tabt i storme; selv bygninger kan kollapse pga varmen, der afgives fra deres indre optør permafrosten og forvandler underlaget til en mose. Af en eller anden grund, er veje og jernbaner nogle gange umulige at bygge og vedligeholde, eller også er de alt for dyre. For overhovedet at ville arbejde i regionen, skal de ansatte have specielt konstruerede huse, specielt tøj samt høje bonusser. Mennesker og udstyr skal ofte flyves ind, og billetpriserne for blot at komme til og fra byerne kan være meget dyre.

Det er ikke kun det at alle forsyninger skal flyves ind, men råstofferne der udvindes skal også fragtes sydpå for videre forarbejdning. 1.7 millioner tønder olie fra Prudhoe Bay i det nordlige Alaska bliver hver dag ført igennem den 800 km rørledning, Trans Alaska Pipeline System, til den isfri havneby Valdez længere sydpå. Her bliver det pumpet ombord i tankskibe og sejlet yderligere sydpå til USAs vestkyst. Rørledningen kostede i 1974 8-9 milliarder dollars at bygge, og den ville i dag være langt dyrere. Miljøet i Alaska kan ikke understøtte rafinaderier, så noget af den olie der raffineres i syden sendes tilbage som brændstof. Men nu koster det fem gange så meget i Barrow, hvor det oprindeligt kom op fra undergrunden, som i Seattle langt mod syd.

Der er i dag forholdsvis få muligheder i Arktis for at udvinde råstoffer på lille skala. Det kan simpelthen ikke betale sig, medmindre at det sker på meget stor skala, hvorfor selv store værdifulde lagre ikke altid er rentable at udvinde. Udregningen af rentabilitet kan dog være mere kompleks end som så. F.eks. er det endnu sværere og dyrere at bygge rørledninger i Sibirien end i Alaska, men udgifterne kompenseres af at de kan betales i rubler, men at råstoffernes salg indbringer fremmed valuta. Derfor er det stadig umagen værd for Rusland at bygge rørledningerne, næsten uanset omkostningerne.

e) En anden slags omkostning: lokal og udefrakommende forurening

Udvindingen af ressourcer medvirker forurening og miljømæssigt forfald. Valdez var stedet hvor et katastrofalt olieulip fandt sted i 1988, da et tankskib lakkede efter at have stødt på et klippekær, og efterfølgende ødelagde livet i et meget stort område. En repræsentant for

khanty, i det vestlige Sibiriens oliefelter, har beskrevet hvordan den akkumulerede langtidsforurening, forårsaget af et 3 cm tykt olielag der flyder på floderne, slår alt ihjel på dets vej. I dette lille område regner han med at 28 floder, der tidligere brugtes til kommercielt fiskeri, og at over 100 millioner km² der blev brugt som græsningsområder for rensdyr, er ødelagte. Det er blot endnu en dimension af tragedien, at olie- og gasaflejringer ofte forekommer i selvsamme områder hvor de bedste fiskesteder forefindes.

Lokale militære aktiviteter har ligeledes ødelagt miljøet. Arktis blev i stigende grad militariseret under den 'kolde krig' fra de tidlige 1950ere til de sene 1980ere. Byggeriet af militære anlæg har begrænset de indfødte folks bevægelser, og har i nogle tilfælde forårsaget at de er blevet tvangsforflyttet. Ofte har anlæggenes eksistens betydet at affald er blevet spredt ud i de omkringliggende områder. Under den kolde krig forurenede Sovjetunionens atomprøvesprængninger på øen Novaya Zemlaya de fleste græsningsarealer for rensdyr i Rusland og Skandinavien.

Men det er ikke al forureningen i Arktis der skabes lokalt. Meget produceres langt væk i de temperede zoners storbyer. Luftbåren forurening bliver løftet til Arktis ved hjælp af vindene og jordens rotation. Et hul i ozonlaget, som det der blev opdaget over Antarktis, er måske også ved at danne sig over Arktis. Røg fra de industrialiserede lande skaber 'arktisk tåge', alt imens giftige kemikalier optages i plante- og dyrelivet. I 1986 blev græsningsområder til rensdyr forurenede med radioaktivt materiale fra nedsmetningen af en reaktor ved atomkraftværket Chernobyl i det sydlige Ukraine.

Giftstofferne indgår i fødekæden, hvor de passerer fra plankton til hvaler, eller fra lav til rensdyr og tilsidst ender i menneskers kroppe. Ved hver etape bliver koncentrationen af toksiner/ giftstoffer stærkere. Langs kysterne er man begyndt at finde sæler med højere indhold af kviksølv end i de årer hvorfra kviksølvet oprindeligt er udvundet. Tungmetaller og andre toksiner overføres fra inuit mødres brystmælk til deres spædbørn. Inde i landet har radioaktiv stråling af det kødet de spiser forårsaget en pludselig stigning i kræft blandt yngre generationer af sibirske rensdyrholdere.

5 FREMTIDEN: INTERNATIONALISERINGEN AF ARKTIS

1990erne bevidnede en evigt voksende interesse i Arktis, som ikke kun begrænsede sig til lande med territorialgrænser i regionen. Noget der er adskillige grunde til.

Til at starte med er det begyndt at gå op for forskere, hvor vigtig Arktis er for deres forståelse af global opvarmning - et problem der har betydning for alle mennesker. Hvis det er sandt at jordens temperatur gradvist stiger, så kan dette, siger forskerne, ses mest største tydelighed i den gradvise afsmeltning af isen i Arktis.

En anden grund er at liberaliseringen af Rusland har åbnet en stor del af Arktis, som førhen var lukket land. Et helt nyt område har set dagens lys i international forskning, diplomati og

handel. Fremfor at amerikanske og sovjetiske atommissiler vender mod hinanden, så kan begge parter nu beskæftige sig med de tekniske problemer der ligger i at gøre det polarbassin til et internationalt besejlet område. Hr. Gorbachev foreslog i en berømt tale, at arktiske lande burde stå sammen i oprettelsen af en atomfri zone; i at udarbejde en fælles plan for brugen af naturens ressourcer og beskytte miljøer, såvel som at garantere indfødte folks rettigheder. Klimaet i sådan et internationalt samarbejde, sagde han, bør bestemmes af den varme gulfstrøm og generel europæisk udvikling, og ikke af kold arktisk luft belært af fordomme og mistænksomhed.

Men der findes ingen international plan der kan virke med succes uden at tage de lokale folks behov og ønsker med i betragtning. Tilsidesættelsen af indfødte folk til fordel for eksterne interesser i mere end tre århundreder har ført til social uro og problemer såsom depression, alkoholisme og tidlig død. I de seneste tre årtier har indfødte grupper kæmpet juridisk for at få kontrol over deres egne landområder. De insisterer på at få royalties fra mineraludvindingen; tilstrækkelig beskyttelse af deres børns mod forurening; modersmålsundervisning i skolerne, samt retten til at bibeholde deres fangst.

De mindre indfødte folk, som lever i større industrialiserede lande siger at de lever i den 4. verden. Termen er baseret på de fattige lande i troperne der udgør den 3. verden, og er ment som et udtryk for deres magtesløshed. De er begyndt at danne grupper der samler mindre folkeslag, for derved at øge deres styrke og forhandlingsmagt. Indianerne i den canadiske Mackenzie region forenede sig i 1970'erne og kaldte dem selv for Dene Nation. Mange af disse typer bevægelser krydsede landegrænser. I 1980'erne forenede samerne i Norge, Sverige, Finland og Sibirien sig for at danne det samiske parlament. Den del af Inuit der kaldes Yupit havde været separeret af en lukket grænse siden 2. verdenskrig. De fik endelig lov til at besøge hinanden igen i 1988. Indtil da, talte unge Yupit i Sibirien kun russisk, der var det fremherskende sprog i biografier, blade og populærmusik. De anså deres forældres og bedsteforældres sprog som gammeldags og proviensielt. Da den første delegation af Yupit ankom fra Alaska, kunne de ældre kommunikere frit med dem, mens de unge ikke kunne tale direkte med dem overhovedet. De opdagede pludseligt at deres forældres sprog var internationalt et, modsat russisk. Da skolen begyndte det næste forår, viste det sig pludseligt at timerne i lokale sprog var de mest populære.

Måske er den vigtigste 4. verdens organisation Inuit Circumpolar Conference (ICC), der forener 100.000 inuit i Alaska, Canada, Grønland og Rusland. Den blev grundlagt i 1977 og er siden vokset til at blive en organisation, der kæmper for at fremme inuit rettigheder, samt sikre at deres stemme høres i anliggender der vedrører dem. Deres politik dækker en lang række områder lige fra administration af dyreliv som vedvarende ressourcer til at gøre hele arktis til et atomfrit område. Inuit ved at de arktiske kystregioner vil forblive deres børnebørns hjemsted, og at de ikke kan stole på andre til at passe ordentligt på miljøet. Deres egen tilgang til landet går ikke ud på at forgifte det som et industrielt samfund ville gøre det, ej heller at afspærre et natur reservat som nogle miljøfolk ville gøre det, men at holde det beboeligt og brugbart for de mennesker der kan finde ud af at passe det.

I den moderne verden udgør indfødte folk en speciel udfordring til menneskeheden. Den krævende natur, de store afstande og distancen til landenes hovedstæder i syd, skaber alt

sammen et behov for en speciel forståelse og speciel politik. Et retfærdigt system bør udarbejdes for ejerskab og brugsrettigheder til land, floder, søer, have, skove og andre af naturens ressourcer. Hvem har retten til at sige om de skal bruges til fiskeri og minedrift? Alt afhænger af hvordan lokale mennesker kan tage del i beslutningsprocessen, og hvordan konflikter kan løses. Nøglen til denne fremgangsmetode er at styrke lokale instanser. Dette kan evt. gøres via lokalråd, såsom det Inupiat kontrollerede North Slope Borough i Alaska. De modtager noget indkomst fra udforskningen efter olie og gas på deres land, eller igennem skabelsen af nye, separate territorier: f.eks. som i canadass nye territorie Nunavut, inuit hjemlandet hvor det oprindelige folk er i majoritet, eller i den sibiriske republik Sakhaia, hvor 1/3 af 1 million sakha er de russiske tilflyttere 2:1 talmæssigt underlegne, men bibeholder deres stærke indflydelse i regeringen. De specielle problemer i Arktis koncentrerer sig om det faktum, at miljøet er hårdt og sårbart på een og samme tid. Man må arbejde hårdt for overhovedet at kunne leve der, og man kan nemt gøre skade ved at være ubetænksom. Befolkningstætheden er lav og distancerne er enorme. Under sådanne betingelser ligger udfordringen i at skabe og bibeholde et niveau som er godt for mennesker at leve i, og som kombinerer det bedste fra den traditionelle og den moderne verden. Selvfølgelig vil folk have højere indkomster og større komfort, bedre offentlig sundhed og miljøkontrol. Men vejen til disse ønsker går ved hjælp af selvstyre gennem de lokale befolkningers krav om større kontrol over deres skæbne.

Denne form for lokal kontrol er tæt forbundet med anliggender på nationalt og internationalt niveau. Behovene i sydens storbyer har en direkte effekt på landsbysamfundene, fangerne og hyrderne i det høje nord. Eftersøgningen på olie, tømmer samt andre råstoffer påvirker miljøet. Men syden påvirker også deres sind med skolepensum, TV og alle de andre af forbrugerkulturens fælder. Derfor er folk fra nord tvunget til at vælge hvordan de vil reagere på udviklingen, siden de ikke kan undgå den. Af og til svarer de igen med apati og desperation, hvilket ikke mindst kan aflæses på den foruroligende høje rate af selvmord i Arktis. Organisationers success, såsom ICC og ruslands nye Association of Northern Peoples viser at folkeslagene i i det høje nord står fast.

Ligesom resten af verden, så vil inuit, evenky og andre arktiske folk på denne jord gerne leve et fuldt og tilfredsstillende liv. På samme vis vil de gerne give deres børn en god chance for at leve et godt liv i deres eget land. Deres traditionelle synspunkter på forholdet mellem mennesker og dyr synes i stigende grad at være en god fremtidig model for alle, i takt med at verden langsomt vender væk fra ideen om at erobre naturen, og tilslutter sig ideen om et partnerskab med naturen.